

Ondřej Švehelka,

Na okraji vojenské společnosti. Vojenští invalidé, zběhové a delikventi v císařsko-královské armádě za sedmileté války. Disertační práce, Ústav českých dějin FF UK 2017, 122 str. textu, 11 str. příloh

Posudek disertace

Disertace s tematikou vojenských invalidů, zběhů a delikventů v císařsko-královské armádě za sedmileté války 1756-1763 se opírá vesměs o úřední písemné legislativně normativní prameny reprezentací komor, nejvyšších zastupitelských úřadů v Čechách a na Moravě. To, co je výsledkem takového pojetí/přístupu, je přehled normativních legislativních pramenů, které autor utřídil a opatřil registry, včetně těch, jež se v archivech nedochovaly a víme o nich pouze z Elenchů starých katalogů. Podstatnou část práce zahrnují seznamy – tabulky jednotlivých dochovaných (s jejich registry) i nedochovaných úředních pramenů. Lze tudíž hovořit v jistém smyslu o komentované registrové edici. Rozbor těchto pramenů člení autor do třech kapitol disertace podle skupin vyjmenovaných v podtitulu práce (kap. 3 -5). První a podstatnou část práce lze posuzovat jako povýtce práci heuristicko – metodickou.

Autor sám označuje svůj přístup za neopozitivistický, s tím, že výslovně neakceptuje některé metody v narativech, jež označuje za postmoderní. Soudím, že v úvodní kapitole, jež v disertacích obvykle pojednává o dosavadní literatuře ke zvolenému tématu, je zmíněná metodologická problematika dnešního diskurzu příliš široká a náročná na obecné soudy. Vystačila by na samostatnou disertaci a v současné zahraniční i domácí odborné literatuře k ní nejdeme četné další podněty.

Na rozbor dosavadní literatury k vytčenému tématu se pak dostalo místa v podkapitole 1/3, kde autor konstatuje, že v domácí i zahraniční literatuře našel málo prací. Klade otázku, zda nedostatek toho, co nazývá „sekundárními zdroji“ je výhodou nebo slabou stránkou vzhledem k jeho pojetí.

Oceňuji heuristickou pasáž druhé kapitoly, evidenci, charakteristiku a utřídění pramenných typů především úředních pramenů. Z pramenů literárních cituje edici Felířových pamětí a soubor slezských písní ze sledovaného období. Vzhledem k tomu, že v uvedené době začíná etapa rozvoje kronikářství

(soukromé, farní ad.), lze počítat, že bádání v budoucnu podstatně rozšíří, stejně jako zřetel k folklórní tvorbě v různých regionech, jichž se válka bezprostředně dotkla.

Po kapitolách teoreticko – metodické a edičně regestové povahy následují kapitoly 3 až 5, vymezené názvem práce. Je třeba vzít v potaz jejich velkou náročnost při dosavadních poznatcích. Bude zřejmě nutné věnovat pozornost mikrohistorickému studiu regionálnímu, kde z úředních pramenů přicházejí v úvahu seznamy poddaných, matriky ad. Autor necituje studie E. Maura a některých domácích i zahraničních autorů (neuvádí je ani v seznamu literatury).

Autor si uvědomuje, že předmět jeho výzkumu je široký. Bylo by možná i účelné jej tematicky rozdělit a zejména vzít v potaz možnost rozdílných úhlů pohledu historiků vojenských, sociálních, hospodářských, případně dalších specializací.

Z dílčích věcných připomínek uvádím následující: Autor by měl náležitě upravit oddíl Prameny a literatura. Pasáž o nevydaných pramenech je nedostačující. Je třeba citovat archivní názvy fondů a signatury. Edice pramenů autor označil za „Vydané prameny“. U Letopisů Františka Václava Felíře necituje (ani v poznámkách) editora Jana Vogeltanze. Titulek „Literatura a články“ je zavádějící a neodborný, svědčil by o nevyjasněnosti vědecké terminologie.

Vzal jsem v úvahu neobyčejnou šíři a dosavadní nedostatečnou zpracovanost témat, jež si Ondřej Šavelka vytknul. Sám si uvědomuji, že pole výzkumu zůstává otevřené, ať už jemu samotnému, nebo dalším badatelům. Bude také vyžadovat širší mezinárodní koordinaci výsledků a promýšlení metod.

Vzhledem k heuristické péli, již prokázal při výzkumu úředních archivních pramenů legislativně normativní povahy a k výsledkům tohoto výzkumu v rámci zvolené tematiky považuji disertační práci Ondřeje Šavelky za odpovídající nárokům na tyto práce kladeným a

předloženou disertační práci předběžně klasifikuji jako prospěl.

V Praze dne 10.8.2017

Prof. PhDr. Josef Petráň, emeritní prof. FF UK